Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 83. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 11. цвітня, 1922.

VOL. XXX. — No. 83. — Jersey City, N. J., Tuesday, April 11, 1922. — THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

НЕ-ЮНІЙНІ МАЙНЕРИ ДАЛІ ПОКИДАЮТЬ РОБОТУ

ЮНІЕНТАВН, ПА., 9. цвітня. — Страйкові орґанізатори майнерської юнії Де Майн Веркерс оф Америка, котрі приїхали сюди нині для орґанізації страйку серед не-юнійних робітників вуглевих копалень, заявляють, що вони мають надію замкнути всі майни до 48 годин.

Вони урядили величезний масовий мітинґ, на котрім понад 5,000 майнерів приступило до юнії і постановило вийти зараз на страйк. Віче було великою несподіванкою так для властителів копалень, як і для широкої публики.

Страйк не-юнійних майнерів в сій околиці має далекосягле значінне для цілого вуглевого та сталевого промислу через те, що се осередок добування коксового вугля, від котрого залежить рух в сталевих фабриках, та через те, що коксовий округ уважаєся здавна за ненарушиму твердиню скебівства. Лише вчора доносили ґазети з капіталістичних жерел, що незорґанізовані робітники коксового вуглевого округа відкинули всі зусилля юнійних орґанізаторів затягнути їх до страйку.

ПОСЛІДНА ТИЖНЕВА ЗАПЛАТА ДЛЯ МАЙНЕРІВ

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 9. цвітня. — Урядники майнерської юнії обчисляють, що майнери вугля дістануть сього тижня залягаючу заплату, котра буде виносити яких 30 міліонів долярів. Се буде найважнійшою фінансовою підпорою для страйкуючих майнерів. З огляду на наближаючийся страйк майнери робили послідними тижнями „повний час" і при виплаті випадає на кождого майнера пересічно по 50 до 60 долярів.

МАЮТЬ НАДІЮ ПОЛАГОДИТИ НЕПОРОЗУМІННЄ МЕЖИ ВЛАСТИТЕЛЯМИ ТА МАЙНЕРАМИ ТВЕРДОГО УГЛЯ

НЮ ЙОРК, 8. цвітня. — Голова Лігай Ковл енд Навиґейшен Ко., котрий є рівночасно речником властителів копалень твердого вугля на конференції їх з робітниками, що від довшого часу відбувається в Ню Йорку, заявив, що він сподіється дійти незадовго до полагодження непорозуміння межи властителями та майнерами.

Учасники конференції уже мали дійти до згоди щодо деяких точок. Дальші конференції почнуться в понеділок.

НЕ ХОЧУТЬ ПІСЛАТИ ПРАВИЛЬНИХ ВІЙСК ДО СТРАЙКОВИХ ОКРУГІВ

ВАШІНҐТОН, 8. цвітня. — Секретар Вікс відкинув просьбу стейтових властий стейту Нове Мексико, котрі просили о висланне їм правильних федеральних війск для стереження копалень через весь час тревання страйку вуглекопів. Міністерство війни відповіло на просьбу, що стейтова власть до своєї просьби о федеральні війска мусить подати доказ, що вона сама не має досить сили запобігти несупокоям.

ВИЖИДАЮТЬ СКОРОГО КІНЦЯ ТКАЛНЯНОГО СТРАЙКУ

ЛОРЕНС, Месечузетс, 8. цвітня. — Роберт Меквейд, голова комісії для посередництва у федеральнім департаменті праці, заявив нині, що він сподіється вже в найблизчій будучности закінчення ткалняного страйку. До такого переконання прийшов він на основі своїх розмов з представниками властителів фабрик та представниками робітничих юній.

Тимчасом страйк текстильних робітників поступає вперед, як се видно з того, що велика фабрика Песифик Милс замкнула свої брами на неозначений час.

О скілько можна вносити з числа робітників, приходячих на збори робітничих юній, число прихильників „одної великої юнії" росте. Провідник сього руху заявив, що його орґанізація плянує в короткім часі однодневий демонстраційний страйк усіх робітників в Лоренс, включаючи сюди веж й телефонічних операторів, електричних механіків, полісменів, міських робітників та ґазетярів.

СПРАВА ЗМЕНЧЕННЯ ЧИСЛА МОРЯКІВ ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ

ВАШІНҐТОН, 8. вцітня. — Нині внесено в палаті послів резолюцію за зменченнем числа моряків американської военної фльоти з 106,000 мужа до 67,000. Проти сього внесення стоять члени міністерського кабінету та президент Гардинґ.

АКЦІЯ ЗА ДЕПОРТАЦІЄЮ ҐЕНЕРАЛА СЕМЬОНОВА

ВАШІНҐТОН, 8. цвітня. — Сенатор Бора з Айдаго мав дістати кілька рапортів від бувших американських жовнірів, що служили на Сибіри, в котрих вони обжаловують ґенерала Семьонова, проти-большевицького провідника на Сибіри, за ріжні нелюдяні вчинки та знущання над американськими жовнірами. На основі сих донесень, якщо сенатор переконається про їх віродостойність, має бути незадовго внесене в конґресі внесенне, щоби конґрес установив комісію для розслідження діяльности Семьонова і евентуальної депортації (висилки) його з Америки, якби сі закиди показалися правдивими.

Независимо від акції сенатора Бори декотрі офіцири ведуть подібні старання через департамент стейту. Один висший офіцир американської армії (полковник Моров, учитель військової школи в Френкфорт, Кентакі) мав вислати до Гюза телеґраму, в котрій називає Семьонова найгіршим ворогом Злучених Держав та називає його потворою, яка поповняла ма-

Протест українських дітий в Америці проти неволі Галицької України.

УКРАЇНСЬКІ ШКІЛЬНІ ДІТИ В ДЖЕРЗИ СИТІ. Н. ДЖ.. У МЕЙОРА МІСТА.

Джерзи Сіті. Н. Дж., 9. цвітня.

В суботу, дня 8. с. м. вполудне удалась депутація української шкільної дітвори під проводом місцевого українського пароха о. Александра Улицького, в числі понад 200 дітий. хлопців і дівчат, походом через місто доСити Гол (дому міської ради). де вручила петицію у справі визволу рідного краю їх батьків — Східної Галичини. Діти ішли з американськими прапорами. Під Сити Гол відспівали українські й американські гимни. Публиці роздавали книжочки про поневоленнє Ляхами української Галичини.

УКРАЇНСЬКІ ШКІЛЬНІ ДІТИ В ПЕРТ ЕМБОЙ. Н. ДЖ.. У МЕЙОРА МІСТА.

ПертЕмбой. Н. Дж.. 9. цвітня.

Година 9. рано. дня 8-го цвітня с. р..в суботу день прекрасний: сонічко засвітило. хоч ґазети предсказували дощ. а на подвірю перед церквою і школою триста дітий формується в ряди. аби в найбільшім порядку перейти місто і зайти аж до Сити Гол. (будинну міської ради) де мають передати петиці в руки мейора міста. Кожда дитина з американською хоругвкою в руках, а на переді старші хлопці з великим прапором. За ними у відступах таблиці з написями в анґлійській мові. щоби Америка вставилась за свободу для нашої вітчини. О. Чаплинський. місцевий душпастир. промовив до дітвори і вияснив ціль їх нинішнього походу до Сити Гол. О год. 9. рушили з місця при звуках церковних дзвонів під проводом нашого знаного патріота д. Івана Ваверчака і учителів д. Стефана Грабара і д. Ю. Зволинської і при співучасти других патріотів. головними улицями до уряду мейора міста. Здвиг діточок робив величаве вражіннє. Всі ставали на улиці і читали написі. які несли діти.

Точно о год. 10. дітвора станула перед Сити Гол. Мейор міста вийшов до них. а діти відспівали гимн американський „Стар Спенгелт Беннер". Потім один зі старших хлопців. Володимир Ющак. з двома другими промовив до мейора і вручив дві петиції. одну для нього. а другу для сенатора Ларсона (замешканого в Перт Ембой). Мейор приняв петиції і дуже гарно відповів. запевняючи о своїй прихильности. Потім дітвора відспівала: „Май Кантрі" і рушила в краснім порядку другими головними улицями під редакцію місцевої газети. де вручено кілька книжок в справі нашій. а також „A Plea for the right to live in behalf of the people of East Galicia".

Діти вернулись до української галі на Стей стріт. де д. Іван Ваверчак подякував дітворі і сказав, що се їх перша поміч для старого краю і для дітий краєвих. які голодні і обдерті. не мають де учитись. Також просив. аби сеї хвилі ніколи не забули. Потім промавляв ще і учитель д. Стефан Грабар.

Ущасливлені діти вернулись домів з тим переконаннєм. що і вони щось зробили для Вітчини.

Зараз того дня о год. 3. пополудні місцева ґазета дуже гарно описала се свято.

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ У МЕЙОРА МІСТА НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. Н. Й. 9. цвітня.

Нюйорська українська скавтова організація приготовила на день 8. цвітня с. р. діточу маніфестацію перед Сити Гол (домом міської ради). О години 11.30 явилось около 200 дітий українського походження перед Сити Гол. Діти обійшли довкруги, несучи великі таблиці з написю: „Ми просимо о свободу для населення Української Східної Галичини", а потім уставились перед входом до Сити Гол в чотирох відділах. Іменем сих діточих ґруп пійшли студентки висших шкіл, а саме панна Катруся Шутаківна та панна Ольга Кулиніввна разом зі студентом прав п. Михайлом Радиком до мейора міста Джана Ф. Ґайлена, щоби вручити йому наперед приготовану петицію.

За якої пів години зібралась перед ратушем значна громада народу, а тоді вийшов мейор на сходи на дворі в супроводі кількох урядників. Українська дітвора окружила мейора зі всіх сторін і тоді п. Радик відчитав петицію, в якій вичислені були всі надужиття Поляків над українським населеннєм Східної Галичини, а на кінці була просьба, щоби мейор вставився перед американським правительством, щоб воно постаралось о усуненнє ляцької окупації із Східної Галичини.

У відповідь на те мейор Ґайлен сказав, що він мусить бути щирий у відношенню до дітий і тому не може обіцяти їм свободи Галичини, лише може приречи, що вишле петицію до державного департаменту у Вашингтоні. Опісля випитував мейор Ґайлен дітий, з яких вони шкіл, а на кінці серед усміху заявив, що за час його 4-літнього урядовання він ще не приймав ні одного комітету, який був би зложений з так гарних дівчат як українські дівчата. Серед окликів шкільних дітий: „Гурей фор мейор Гайлен" відійшов посадник міста до бюра, а діти зійшли назад на площу перед Сити Гол, відки відїхали до Українського Народнього Дому при шестій улиці. Слід замітити, що фотографи здіймали якраз момент, коли мейор розмовляв з українськими дітьми, а також і се, що підчас маніфестації роздано богато брошур, написаних по англійськи п. Юрієм Андрейком про долю Східної Галичини, під наголовком: „Ей плі фор райт ту лив" — „Просьба о право до життя." Брошура вийшла накладом Українського Інформаційного Бюра в Ню Йорку.

Нюйорський дневник „Дейлі Нюз" (з неділі) помістив фотоґрафію, на якій мейор Гайлен, окружений дітьми, слухає петиції, що її читає п. Радик.

НЮЙОРСЬКІ УКРАЇНЦІ ПИКЕТУЮТЬ ФРАНЦУСЬКИЙ КОНСУЛЯТ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 10. цвітня. — Нині зачали тутешні Українці, американські горожани, пикетувати француський консулят при 40-ій улиці в Ню Йорку.

Се є протест проти імперіялістичної політики Франції у Східній Европі, котра підпирає заборчі наїзди Польщі на сусідні українські землі.

БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЛОЙД ДЖОРДЖ ЗАПОВІДАЄ УСПІХ ҐЕНУЕНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ҐЕНУЯ, Італія, 9. цвітня. — Британський премієр Давид Лойд Джордж у розмові про економічну конференцію, яка завтра (в понеділок) зачинається, сказав:

„Я радий, що прибув сюди в передодень конференції, за якою я так вперто побивався, коли другі марно намагались її розбити. Я буду працювати з такоюсамою впертостю для успіху сеї конференції, в який я вірю.

„Спершу я мав гадку остатись тут лише тиждень, а тепер гадаю, що я тутки лишусь два тижні або й більше, якщо буде треба, бо перед нами завданнє найпершого значіння, а саме, приверненнє добрих міжнародніх зносин і направа економічних відносин у всіх державах.

„Я висловив д. Факті (Факта, італійський премієр) і д. Шанцерови (Шанцер, італійський міністер заграничних справ) подяку за те, що вони із самовідреченнем приготовляли сю конференцію, навіть тоді, як вже була пропала надія, що вона відбудеться.

„Годі тепер точно предсказати, що осягнеться на конференції. Конференції дня є такі непевні як людське життя одного дня. Ніхто не може сказати, що принесе завтра. Але одна річ є певна, а власне, що ми сюди прибули працювати з усіх сил і з найбільшою повагою, а не марнотратити час для веселости.

„Я певен бодай про одну справу, в якій погоджуються всі делеґації. Я вірю, що вони хотять досяґти порозумінь, які перепинять віднову міжнародніх боротьб, і в той спосіб привернуть загальний мир і взаїмне довірє між державами на основі економічного добробуту".

ГОЛОС АНҐЛІЇ І ФРАНЦІЇ ПРИ ОТВОРЕННЮ ҐЕНУЕНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ҐЕНУЯ, Італія, 9. цвітня. — Завтра буде тут отворена велика міжнародня економічна конференція, в якій візьмуть участь делеґації около 40 держав.

Конференція буде тривати яких два місяці, отже має скінчитись в половині горячого червня. Наради будуть відбуватися в палаті св. Юрія, де колись був перший банк у світі.

Отворить в понеділок конференцію італійський премієр Люіджі Факта, а потім виголосить програмову бесіду британський премієр Дасид Лойд Джордж. Також зголосився до слова голова француської делеґації Люї Барту.

Відтак мабуть слідувати-ме вибір комісій господарської конференції.

ПРИНЯТТЄ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ДЕЛЕҐАТІВ В КОРОЛІВСЬКІЙ ПАЛАТІ

ҐЕНУЯ, Італія, 9. цвітня. — Нині приняв італійський премієр Факта і міністер заграничних справ Шанцер урядово большевицьких делеґатів: Чічеріна, Літвінова, Иоффе і Воровського в королівській палаті.

Принятте тривало пів години і було дуже сердечне.

Большевицькі делеґати ходять по місті без поліційної сторожі.

ПРО ЗДОРОВЛЄ ЛЕНІНА

МОСКВА, столиця Московщини, 7. цвітня. — М. Калінін, голова всеросійського центрального виконуючого комітету, сказав нині представникови американської Союзної Преси (Есосіейтед Прес), що німецький лікар спеціяліст, др. Фелікс Клемперер, сказав, що Ленін не здужає з перемучення але він має сильну конституцію (будову тіла).

Він додав, що коли Ленін потрафить говорити по кілька 3-годинних промов, то його стан здоровля не лихий.

Вчасі свого побуту в Москві др. Клемперер оглянув богато большевицьких комісарів і заявив, що всі вони сильної конституції.

ПЕТРОГРАД—ВІЛЬНЕ ПОРТОВЕ МІСТО

ДАНЦІҐ (вільне німецьке місто), 26. марта. — Сюди наспіли вісти з Петрограду, що тамошня північно-західна торговельна палата виготовляє проект переміни петроградської пристані на вільний порт.

СТРАШНІ ПОШЕСТИ НА УКРАЇНІ.—НЕДОЛЯ 700,000 УКРАЇНСЬКИХ СИРІТ

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 24. марта. — Урядовий звіт Українського Червоного Хреста за 9 місяців 1921 року виказує, що в тому часі на Україні зголошено 140,000 випадків насипного тифу, 260,000 поворотного тифу, 105,000 черевного тифу, 13,000 холери і 35,000 віспи.

Найгірше тепер становище дітий на Україні. З числа 28,-850,000 населення, яке подають большевицькі обчислення на Україні, є понад 11 міліонів дітий, серед яких є 700,000 сиріт або півсиріт, котрі терплять недолю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За звороти рукописів редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

БОЛЬШЕВИКИ НА УКРАЇНІ.

Послідними часами большевицькі аґенти в Америці почали впирати в українських імігрантів як в Жида холеру, що мовляв радянська Україна се самостійна держава. Не минає ні одного дня, щоби большевицькі баламути не подали виссані зі свого палця телеграми про якісь суверенні ділання суверенної України. Як не прийде таке донесенне з Петрограду, то подають його хоч з Питсбурга. Виходилоб, що Росія признала і в житте щиро перевела засаду самоозначення народів, що Україна лише від большевицького уряду може сподіватися признання своєї національної відрубности і лише під большевиками зможе вона розвинути свою культуру, мову, літературу, школу, штуку, науку і т. д.

Так пишуть большевицькі аґенти по українськи для українських імігрантів. Рівночасно, коли вони пишуть се по українськи, другі большевицькі аґенти усно і письменно, приватно і публично, явно і тайно, ширять аґітацію проти України, проти українського народа, проти самостійности українського язика, проти української культури, проти самостійности української держави. В своїм відношенню до українського народа большевики не принесли нічого нового. Погляди большевиків на український народ, язик, літературу, на весь український національний рух нічим не ріжняться від поглядів пересічного царського хулігана. Погляд Троцького, Леніна, Иоффе, Літвінова, Мартинса такий самий, як погляд Миколи Романова, Пуришкевича чи Крушевана. Сі погляди найшли свій вислів навіть в офіціяльним органі російського советського уряду, видаванім в Злучених Державах, в тижневику „Совет Раше". Дня 17. липня 1920. року була подана в сім урядовім большевицьким органі стаття, яка збирає погляди сього органу до українства. Автор її (видно якийсь Швед) пише таке:

„Що се таке Україна? Що се за люди Українці?

„Дехто скаже: „Вони є нація самі по собі, яка противилася Москалям, а котра при вибуху революції зробила кілька спроб вирватися з під московського ярма".

„Пригляньмося сьому говоренню близче.

„Що становить націю? Певно приймемо, що члени одної і тої самої народности говорять одною і тою самою мовою; вони мають такі самі звичаї і обичаї, ту саму культуру і більшости случаїв віки спільної бувальщини, котра обєднує їх в одну цілість, противну другим „народам"...

„Коли ви приміните сю міру до Москалів та „Українців", то думаєте може, що потрафите доказати, що сі послідні є осібним народом?

„Нічого подібного! Їх звичаї можуть в дечім ріжнитися від звичаїв їх московських братів, — головно ріжняться вони в тих частях малоруської язикової території, що була під властю бувшої австрійської монархії, — однак, ся ріжниця дуже мала". Тут автор порівнює ріжницю межи звичаями Москалів та Українців з незначними ріжницями близьких собі племен шведського народа.

„А щодо мови, то Малоросови лекше розуміти мову Великороса як приміром прихильникови норвезької мови Ляндсмол порозумітися норвезькою офіціяльною мовою. Малоруська і великоруська мова, иничими словами, є нарічами одної і тої самої головної мови."

„А щодо культури, то Київ, столиця „України", являється колискою не української осібної культури, але культури Росії як цілости. Якби „українська" мова колинебудь існувала як осібна мова, то ціла російська культура булаби стала „українською", а не московською. Навіть найвідважнійші „українські" націоналісти не посуваються до того, щоби заперечувати, що Київ був першим містом, в котрім почала процвитати російська культура.

Наговоривши далі цілий ряд несенітниць про віроісповідання Українців, автор говорить про початки українського національного руху таке:

„Пропаганда за „українською" національною ідеєю в наші часи теж потерпіла невдачу. „Український" рух був від самого початку сущно рухом інтеліґенції, котрому ніколи не вдалося пересякнути глибоко в народні маси, котрі все почували себе „руськими", а не „Українцями".

„Але, мігби хтось закинути, сеж неможливо, щоби така річ, як український „національний рух" почався з нічого.

„Певно, що ні. Для початку „українського" руху існують, або радше кажучи, існували поважні політичні причини. Фактом є, що Малороси, живучі в бувшій австро-угорській монархії, почували природне стремління обєднатися зі своїми одноплемінниками в Росії... Австрійська держава мала інтерес в тому, щоби сіяти незгоду серед славянських племен і вживати польських плянів проти Малоросів (Русинів); мимо сього лежало в інтересі Австрії, щоби не дозволити Малоросам кидати занадто багато своїми очима на схід. Така можливість булаби дуже небезпечна головно на випадок війни, і ось чому на австрійській території сотворено „український" національний рух... Тісної звязи межи віденським урядом та „українською" пропагандою ніхто навіть заперечити не може".

Більше відай зі сеї славетної статті наводити не треба. Подані ось вимки урядового органу большевицького уряду показують найкраще, що становище большевицького уряду супроти українського народного руху нічим не ріжниться від становища царських посіпак. З огляду на те, що „Совет Раше" досі ще не подала ані одного заперечення сеї статті, її треба ще й тепер признати урядовим висловом урядових поглядів урядових кругів большевії.

Др. Осип Турянський.

ЩО ГРОЗИТЬ СХІДНІЙ ЕВРОПІ?

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Вже староукраїнський літописець Нестор писав про те, що славянські племена у Східній Европі запросили Варягів, щоб вони прийшли панувати над ними, бо „їх земля велика й багата, але ладу на ній немає". Сучасні відносини на землях бувшої Росії нагадують нам незвичайну вагу слів старенького Нестора й помагають нам кинути світло на ті можливости, які ждуть на долю колишньої царської імперії вже в недалекій будучности. Ми не допустимося жадної пересади, коли поставимо твердження, що величанським просторам Східної Европи грозить правдоподібність, як се певність, стати кольонією наймогутніших держав. Для питання українського національного й державного відродження така тимчасова розвязка східно-европейського питання буде мати під кождим оглядом тільки корисні наслідки. Що руїна царської, опісля большевицької господарки змагає із залізною конечністю до переміни бувшої Росії в европейську або світову кольонію, се по нашому глибокому переконанню не підлягає сумнівови й будемо старатися дати на се доказ.

Передовсім уже з початку стрінемося з ось яким замітом: „Се неправильне твердження, буцімто Москалі не мали ніколи таланту організувати державний і суспільний лад. Адже бувша царська імперія могла стати одною з найбільших держав світу тільки завдяки природному організаційному хистові московського народу."

Одначе таке заперечування не має навіть позірних, зовнішніх знамен правди, коли вглянути глибше в сю думку. Хто з зовнішнього розросту царської Росії витягає висновок про державно-творчий талан Москалів, сей не дивиться на суть держави, тільки підпадає злуді змислів. Перше всього величезна зовнішня експанзія бувшої російської держави не була ділом московського народу, тільки властивостю династії Романович, у котрих плила здебільшого вярясько-германська кров. Друге: зовнішній розріст держави стоїть усе у природному звязку з духовними прикметами, з дужою культурною силою даного народу, який державу будує та її поширює. Отже коли під тим оглядом візьмемо на увагу англійську імперію, то находимо тут наскрізь природне явище, а саме: англійський народ мав силу запанувати над найбільшою частиною світу тільки з тої причини, що його корисному географічному положенню відповідає так само в рівній мірі велика незвичайна сила англійського характеру та англійської культури. В російській державі за часів царів находимо як раз щось противне: зовнішній розріст Росії стоїть у відворотному відношенню до московської невиробленої, незрівноваженої, слабої вдачі та до московської культури, яка нагадує собою найсумнійші часи середновіччя. Адже загально відомо, що московське мужицтво стоїть культурно далеко нище від українського селянства. Так само московська література й фільософія не тільки не поставила навіть питань у царстві загально людського духа, але, навпаки, своїм руїницьким характером, своїм нігілістичним світоглядом принесли і приносять із малими винятками тільки шкоду великій ідеї поступу й обнови людства. Колиж царській династії мимо повного браку творчого змісту і сили московської душі вдалося поширити московську державу до величанських розмірів, то се неприродна, нездорова, не відповідаюча дійсній силі московського племени експанзія була не тільки нещастєм для українського народу, не тільки ударом для здорового і природного розвитку европейських народів, але мусіла з невмолимою конечністю зробити з Росії сього звісного „велитана на глиняних ногах", і в дальшій послідовности мусіла довести до сеї катастрофи, якої видовищем є тепер землі й народи на просторах Східної Европи.

Тут приходимо тепер до московського большевизму, який прийшов на місце московського царизму. По своїй суті московський большевизм не ріжниться нічим від царського режіму, тільки перевищає його руїницькою силою, нечуваною безоглядністю та жорстокістю. Перед війною панував у Росії коронований деспот, тепер там царює некоронований хам. Спільна черта царизму й большевизму є ось яка: невміння думати дійсними, здоровими засадами, блуканнє у примарах якоїсь „історичної місії" Росії та переконання, що життєві відносини, освячені тисячлітньою культурою та традицією, можна радикально змінити одним почерком пера або багнетами. Отже наслідком того, що московські большевики задумали в імя ще ніким недоказаної, значить, дуже сумнівної теорії, перескочити залізні закони життя, і, так сказати, перехитрити, одурити історію, і для тої ідеї пролили цілі ріки крови, зруйнували до тла господарче життє Східної Европи та засудили міліони Москалів на голодову смерть, — історія помстилася вже тепер на них страшенно. Бо всупереч переконанне Леніна і Троцького, а тільки завдяки їх чисто московському нерозумінню основ реального життя ціла Східна Европа стала тепер одною величезною руїною, якої не направить у найблизшій будучности ні поворот большевиків до капіталізму ні чужа поміч. Чому? Якби Східна Европа була малою територією та мала густу залізничу сітку, на котрій ходилоби правильно достаточне число поїздів, то булоб можливо в розмірно недовгім часі відвернути злощасні наслідки московсько-большевицької нездарности і спасти міліони людей від загибелі. А що Східна Европа — се безмежні простори, на котрих требаби переводити відбудову не роками, але десятками літ, то нема найменшої надії на те, щоб якимнебудь чином тамошнє життє вернуло скоро до нормального стану. Се одно. Друге: ні одна велика світова держава не думає поважно кидати в московсько-большевицькі руки нові міліярди, бо се булоб майно, витрачене зовсім надармо. Правда, большевики готові відступити Антанті ліси, копальні та инші природні багатства Росії в заміну за матеріяльну поміч. Алеж ті держави не такі наївні, щоб не поставили ось якого питання: „Що нам прийде з ваших великих природних богацтв і як ми їх використаємо, коли ви, большевики, господарі сього майна, не вмієте самі його визискати, хоча воно в вашій хаті?"

Що так, не инакше думають державні мужі Антанти про сю поміч для московських большевиків, до того погляду спонукує нас становище, яке ті держави займають до майбутньої Генуенської конференції, в котрій, як відомо, мають також узяти участь большевики. Франція хотілаб найрадше взагалі не балакати з большевиками, бо вона жде, аж вони остаточно провалятся, щоб могла при помочи других московських партій відбудувати назад російську тюрму народів. Америка, котра боїться на далекому Сході японського суперника, ставиться ще більше відмовно до генуенської конференції та хотілаби, подібно, як Франція, бачити на Сході Европи і на Сибірі давнього російського медведя. Тут найцікавіше становище Англії, котра формально хотілаб зайти в розмову з большевиками. Та не забуваймо при тім одного: всупереч плянам Франції та Америки змагає Англія непомітно, не даючи того виразно до пізнання, до цілковитого зруйновання Росії та до створення з неї ряду незалежних національних держав. Адже се ясне, що Англія у світовій війні віднесла дві великі побіди, бо зломила не тільки Німеччину, але так само розбила безповоротно силу Росії, котра була для Англії так само, як Німеччина, дуже небезпечним суперником на близькому й далекому Сході. Адже відомо, що навіть большевики роблять їй чимало клопоту з Турками в Малій Азії та загрожують своєю пропагандою англійському панованню в Індії. Отже булаб велика політична помилка думати, що Англії залежить так само, як Франції та Америці, на відбудові давньої московської Росії.

Нема також сумніву, що Англія, котра ізза своєї реальної сили та ізза свого незвичайного політично-дипльоматичного таланту взяла вже сьогодня провід над світовими подіями у своєї руки, буде спомагати всякі змагання, що йдуть у напрямі повного розвалу Росії. З большевиками буде Англія говорити в Генуї тільки з того мотиву, щоб самій ще раз переконатися та показати другим, що з большевиками не буде можливо зговоритися до нічого реального.

Отже всякі надії на відбудову большевицької Росії при помочі Антанти або Англії — се байки для дітей. Англійські політики й економісти дуже добре знають, що з большевицької і взагалі змосковської бездарности, з московського браку державно-організаційного таланту не вийде нічо путнє і що Росія раз на все засуджена на загладу, як велика імперія.

Знаємо з історії, що всяку революцію викликують господарчо-політичні причини. З огляду на те, що большевики довели господарство Східної Европи до небувалої в історії людства катастрофи, далі супроти того, що під політичним оглядом уявляють большевики собою не диктатуру пролетаріяту, тільки диктатуру жмінки найкрівавійших деспотів над пролетаріятом, вони не зможуть ніяким чином удержатися на дальшу мету при владі. Можна сказати зі всякою певністю, що вони скорше чи пізнійше провалятся і тоді наступить у Східній Европі така анархія й такий хаос, який перейде своїми розмірами всі жахливі страхіття сучасного „большевицького раю". Зазначуємо з притиском, що після розвалу большевизму не може прийти в Росії ніякий лад і порядок, ніяка держава тому, що в московським народі поза інстинктами руйнування нема й не буде державно-творчої сили, а далі тому, що завдяки большевицькій руїні не буде ні господарчих ні політичних підвалин, на котрих можнаби почати будувати державу. Се дуже добре знають англійські державники й соціольоги. Знають вони добре, що вдача московського мужика так сам оабо може ще в більшій мірі пасивна, ніж вдача Індійця й відповідно до того направляють лінію своєї політики супроти майбутньої Росії. А ся англійська політична лінія змагає до ось якої мети: в інтересі господарчого життя всього світу, в інтересі політичного здоровля і світового миру будуть великі держави з Англією на чолі приневолені може вже в недалекій будучности вийти з узброєними руками в величезну східно-европейську тюрму народів, щоб там завести лад і здорові політично-економічні відносини. Се мусить наступити, бо Росія сама з себе не оздоровіє, а з другого бок ууздоровлення Східної Европи необхідне для урятування Західної Европи від господарчої катастрофи.

Зі сказаного виходить, що одиноким рятунком европейського господарства і світового миру може бути тільки воєнна окупація Східної Европи з боку великих держав. Ся окупація може обернути землі бувшої Росії в тимчасову европейську кольонію, аж до часу, доки московський народ не дозріє до справжнього незалежного державно-творчого життя.

З огляду на таку, може вже недалеку можливість розвитку подій у Східній Европі ми, Українці, мусимо вже заздалегідь приготовитися на те, щоб ті події не заскочили нас. Ми вже згадали про те, що доля Східної Европи як кольонії европейських держав булаби для нас корисна, але тільки тоді, колиб ми виступили перед обличча світу не так, як було досі, не як розбиті купки здебільшого політиків-фантастів і політиків-авантурників, тільки як одноцільна й одностаїна національно-українська сила, яка, хотячи збудувати незалежну українську державу **на українських землях**, мусить її **найперше створити як загальний, виразний і ясний ідеал у своїй душі**. Причина, чому Англії ще досі не говорили з нами поважно про незалежну Україну, хоча вони без сумніву з таким політичним пляном носяться, лежить у нашій малосвідомости, в нашім партійнім розбиттю та в нашім політично-соціяльним сектантстві на московський лад. Дай Боже, щоб тяжке сучасне лихоліття, котре ми переходимо зі своєї власної вини, вже раз навчило нас розуму.

ЛИСТ З РІДНОГО КРАЮ

(Уривок з листа, який сими днями отримав Василь Сенько від свого швагра, з села Бальниці, пов. Ліско).

Пишу Тобі, Ввагре, що до нас нині 10. марця приїхало богато польського війска. Цілий реґімент, з кіньми і з машинґверами. Таке війско з цілою амуніцією приїхало не лиш до нас до Бальниці, але до кождого села так само. Ніхто не знає на що, та що з того буде. І пишу Тобі, що у нас великі сніги, так що ніхто не памятає ще такого снігу. Хат мало що було з снігу видно. Тепер упав дощ та великі суть води, що не мож вийти з хати.

ІЗ ГОЛОДНОЇ, КОЛИСЬ МОЛОКОМ І МЕДОМ БОДАТОЇ УКРАЇНИ.

(Цей лист прислала добр. П. Шабатура з Минеаполис, Минн.).

Київ, 8. лютого, 1922.

Дорога Сестро!

Сегодня вечером одержав Твій лист, котрий зробив для мене велику несподівану радість. Бо хотяй Тебе часто згадуваем, всеж таки листа від Тебе зовсім не ожидав, тому сердечно Тобі дякую за память про мене. Про що тобі в сім листі написати, то їй Богу не знаю, тому, що сотні тисяч думок пересуваються чорним туманом поперед втомлені очи, і тим згадують трагічні події з мого минувшого і теперішнього молодого життя. Літом 1914 року міцними яструбячими пазурами схватила світова війна мою молодість і держить до сегоднішного дня, і здаесь, що буде держати так довго, поки не виссе послідної каплі крови. Доходить двайцять осьмий рік мого життя, марно минають найдорозші молоді літа, і замісць веселости та радости, приходиться переживати недоувірення горе та терпіння. Війна взяла у мене все, все що найдорозше, а іменно здоровле, котре ніколи уже не вернеся. До війни я не знав жадної хороби, а тепер уже тільки переболів, що страшно і згадати. Тепер найбільше даесь мені відчувати ревматизм в руках та ногах. Це памятка ще з Карпат 1914 року. Другою памяткою хоробою є біль грудий. Від двох літ болить очи, которих ніяк не можу вилічити. Зубів половину також уже не маю, тому що боліли і мусів повиривати. от і таке моє житте!

З 1919 року живу на Україні, де під напором Поляків відступила галицька армія, в котрій і я служив. В протязі року армія, не маючи жадного підтримання зістала сама собою знищена. Найбільше причинився тиф, бо знищив більшу половину армії. До половини 1920 р. був при Гал. Армії, а опісля попав у полон. Доперва місяців чотири як став вільним, но вертати до дому дуже тяжко, тому що Поляки не хочуть Українців приймати. Котрих впустять то замикають в таборах за то, що ми боролись за самостійну Галичину. Я рішився вертати, але скорше певно не поїду, як в місяці червни, бо відси відсилають цілими транспортами і моя черга скорше не прийде. Транспорт відходить раз на два місяці. Іхати мушу, хотяй знаю, що прийдеся переживати не одну еще чорну годину в польськім ярмі. Чи виборемо собі права, ще невідомо, но сподіємось, що правда не поляже і прийде час, в котрім ми запануємо в своїй хаті на рідній землі.

Як відомо може і тобі уже другий рік на Україні і в Росії панує великий голод, а голод не брат, а страшний ворог, котрий сотнями забирає зі світа людий. Чи повіриш чи ні, но пишу Тобі святу правду, що бувають тижні, що і куска хліба не бачу, хотяй працюю і заробляю вдень до 100.000. Але за ті „гроші" ніяк не мож прожити. Щасливим чую себе тоді, коли на кватирі у мене є пару фунтів хліба. Не думай, що се житний. З чого печуть, не хочу і згадувати. Про мясо та инші страви забув як і виглядають.

Тут в Києві від кількох місяців істнує так зване американське бюро для помочи голодуючим в Росії і на Україні, через котре можна посилати продуктові посилки. Філія того бюра є також в Америці. Я був у тім бюрі і подавем Твою адресу і до Тебе через американське бюро прийде повідомлення на мою адресу. Ти, єсли можеш, то не відкажи, післати на мою адресу децо з продуктів. В бюрі довідайся як можна висилати.

Єсли і ти живеш погано, так не трать грошей, бо Ти не сама і також не в своїм краю. Бо єсли я загину з нужди, то не оставлю нікого, а в Тебе діти та муж, а ніхто не знає яка кого доля чекає.

Тут у Києві і на цілій Україні живе єще богато Галичан, котрих доля така сама як і моя. Велике число уже померло на ріжні голодові хороби і тепер богато умирає. На улицях Києва, куди не глянеш, всюди побачиш Галичан, но їх людьми назвати не можна. Це лише людські тіни, бо у кождого худе лице або натрудуватіла жовта краска на лици. В старих знищених, війскових мундурах, от Тобі і образ вигнанця Галичанина!

Даруй, що я так розписався, але то все що я Тобі написав про нашу нещасну долю се є капля води з моря, бо єслибим хотів Тобі написати про все, потрібноб було на се списати не оден такий лист а тисячі.

Поздоровляю щиро Тебе і мужа та діти Твоїх.

Твій брат Іван.

ЛИСТИ З ГАЛИЧИНИ.

(Уривок із листу до М. К. в Ню Йорку).

Чортків, Галичина, 7. марта, 1922.

Поводженне наше таке, що описатися не дасть. То все правда, що ти читаєш у „Свободі", і ще більше тутся вирабляє через ту лайдацьку конскрипцію. Гноблять, аж до землі пригинають. Всім так тяжко, що хиба Бог ласкавий дасть витримати, бідному народови. Вже ми терпіли біду через війну, а ще не був так як тепер бідний український нарід. Кажу, так трудно перебути ту бандитську руку, що най Бог боронить. Але до часу збанок воду носить.

То, що ви читали за Огрини і Ягольницю і Біле, то все правда. Так били людей і ще до тюрми позаганяли. Мстяться над нами страшно. Яким, як лише приїхав з італійського фронту, зараз поїхав з Українською Армією і зістав забитий під російскою границею. Як приїхав, то мав одно око вибите, але не зважав і поїхав боронити Україну.

Просимо вас, у Америці, старайтеся видістати нас з кайданів від того польського ката...

Тут не дістанемо тільки отворені листи.

(Виняток із листу зі Львова до д. В. Цісика в Вудгейвен).

Що деякі Українці в Америці боряться проти всякої незалежности Східної Галичини, се річ ясна, що мусять бути в звязку з якимись польськими товариствами (може і самим їм невідомим), котре в тій цілі виплачує їм якісь фонди. Поляки розіслали до всіх культурних держав своїх агітаторів в справі Сх. Галичини, бо гдеж годні покинути Львів та Борислав. В Галичині кримінали переповнені укр. політичними вязнями. Єще раз Тобі кажу, се блуд зі сторони сих Українців, котрі противляться нашим змаганням, або се не-Українці суть, лише підшиті Українцями якісь индивідуа. Справдішний український гал. патріот ніколи сему не спротивиться, противно, він бореться і боротись не перестане доки польських оков з себе не скине. Отже проч з такими Українцями! Се не Українці. Таких ми встидатись повинні. Таких ми повинні виректися.

Що до політики Петрушевича, то не тільки я але кождий навіть селянин і інтелігент укр. в Галичині скаже Тобі, що се одинокий леґальний уряд для Сх. Галичини. Ніхто тілько не упоминається за нами, скілько уряд Петрушевича, тим більше, що за кордоном Польщі у них свобода думки і свобода почувань. Може Тобі колись і се на думку приходило, чому Петрушевич з Петлюрою разом не працюють? Не працюють і не будуть, бо у Петлюри цілком инший напрям політичний як у Петрушевича. Зрештою і з історії також знаємо, що не завше годились Галичане з Придніпрянцями. Возьмім хочби слідуючий факт: В р. 1919, коли польська армія нас за Збруч виперла — у нас на чолі війска був вже Петрушевич і очевидно кінець кінців мусів злучитися з Петлюрою. **Петрушевич хотів вдарити на Одесу** на большевиків. Осісти тут де би був Чорним морем звязок з західними державами і звідки би можна було черпати всякі матеріяли военні, але **Петлюрі конечно уроївсь перше Київ** в голову. Всі разом вдарилисьмо на Київ. А тимчасом вже були як в клітці, бо з заходу Поляки, з півночи і сходу більшевики, а далі Денікін з своєю армією і еще якісь там инші. Ми безрадні. Більшевики перервали фронт між нами а Петлюрою. Армія Петлюри змушена була перейти до Польщі, а ми до царського Ґенерала Денікіна. І тут нас також найшли більшевики. Вони пігнались за Денікінцями а наша майже ціла армія ражена тифом ражена тифом втікати не могла, тому і з большевиками згодитись мусіли. Вони нас уоружили і вислали проти Поляків. Тимчасом Петлюра, коли дістався до польскої неволі, почав кланятись польським панам, котрі вкінци згодились на зорганізованнє полоненої армії і вислали проти большевиків. Нам, як раз, випало стояти ворожо проти Петлюрівської армії, бо вони перед нами в окопах сиділи. От бачиш до чого довела Петлюрівська політика, що двох братів проти себе поставив.

Треба постання, кажуть Українці американські. Але як його зробити? Хиба лиш той може так сказати, котрий хоче крови нашої. Ми цілком безрадні. У нас не то, що кріса але і револьвера ніхто не має — хиба з пястуком? Се вже рішучо за мало. В Галичині всюди повно польського війска, котре все в поготівлю з наїженими багнетами чекає.

Львів, 21. II., 1922.

СМЕРТЬ М. ДРОГОМІРЕЦЬКОГО

1-го марта помер у Чернівцях заслужений український діяч на Буковині Микола Дрогомірецький. Покійний брав горячу участь в культурно-національному житті на Буковині, був членом-фундатором сливе всіх українських товариств у краї і тішився загально повагою й авторитетом серед громадянства. Помер він в 66. році життя.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

Василь Атаманюк.

ТОВАРИШІ.

Оповідання.

I.

Сенька розплющив очі і остовбенів: на довжину салдатського кроку гляділа на його страшна собача голова; очі невеликі зайшлі кровю, вуха довгі загнуті в низ, щоки товсті, обвисаючі. Кровяні очі впялилися в Сенька, не-то дивувалися, що в старому, напіврозваленому домі, посеред цегли, вапна і обірваних обоїв, під сходцями, де лиш собаки вільно ходять — зустрілася друга животина, — то знов ті очі ніби сердились, що Сенька заняв місце їхнього господаря. Од того погляду Сеньку пройняв дрож по всьому тілі, гострійший ніж той, що од ранкового холодного вітру обливав його тіло через безліч дір висячого ганчіря, що було його одежию.

Один мент заспані, невмиті очі Сеньки і налиті кровю, маленькі очі невідомої собаки гляділи одна на одного не змигаюче. Здається, однакові почування дивування, нерозуміння, страху, ворожнечі чередуючись одночасно промигнули в одних і других очах із кінематоґрафічною скорістю. І накінець в обох парах віч виднілась одна думка: Що далі?

Це була остання думка в їх, потім послідували діла і то одночасно з однії і з другої сторони.

Страшна, обвисла голова з набіглими кровю очима, звільна розкрила товсту губу і, блиснувши білими зубами, ревнула:

— Гав!

По пустих кімнатах підвалу, колишнього панського будинку глухо пронісся той голос і одізвався страшивим, помноженим відгомоном:

— Гав!

Але одночасно і Сенька заверещав переразливим, тривожним голосом, замахавши руками в повітрі:

— Ай!.. Ай!..

І цей голос переливався по пустим, напівзваленим кімнатам, вилітав крізь кіри в стінах, що колись були вікнами і, утікаючи, здається, зачіпав шматки боїв і ті од його, чи од вітру тріпотіли так, як ганчірря звисаюче із Сенькової руки.

Собака кинула ще раз Сенькови своє гірзне: „Гав!" і незадоволено повернулась, перескочила через купу цегли побитої, то склееної ґіпсом, що колись творила гарні східці в підвал, і побігла попід червоною, грубою цегляною стіною, що одиноко торчала ціла і не пошкоджена із пишного панського господарства. Напроти вікна біля пенька прекрасної сосни, що колись втішала масляні очі панів, вона зупинилась, але не встигла урівноважитись на трьох ногах, як шматок розбитої цегли вилетів із вікна і летів просто на неї. Собака заскавучала, кинулась в бік, сердито гавкнула і побігла попід стінку, біля розбитого водограю і зникла в яру, що з його беруть глину міщане. Шматок цегли попав у стінку і розсипався в дрібні грудки, як розсипалось все господарство; впали в бурян і пропали. Стало тихо.

Сенька теж був незадоволений. Грязними маленькими кулаками, ніби лапками, протирав він заспані очі, розкривши при тому широко-широко рот із якого вирвалось протяжне, ліниве:

— Ау-у!...

Ранішній холод пробірався в його ганчірря і Сенька дзвонив злегенька зубами, так тихо-тихо, як відголос кацапської тройки за горою. Він підтягнув під себе ноги, але при тому вилізли коліна на вид, хоч їх ні по барві, ні по формі не можна було би одрізнити од такого-ж грязного лахміття, що ним вкрите було маленьке тіло, ні од груд цегли потоптаної людськими ногами, що за ріжними справунками заходили в порожній підвал розваленого дому. Сенька кутав як міг своє тіло од холоду і мостився на теплому містечку, загрітім своїм тілом в куточку під східцями, що ведуть на верхній поверх, і стінкою з кухні. При кожному русі свойого тіла Сенька шолопотів, тому, що своє леговище він вистелив обоями. Все мякше, як на землі всипаній грудками цегли; і не так холодно. Колись було ще краще, коли тут була долівка, але долівку зірвали люде на паливо і тепер моститься він на землі. А моститься він тут вже давно. Тоді ще була в його ціла сорочка і штани тільки ззаду розпорені, коли він утік із дитячого захисту од голоду і найшов собі захист в розваленому панському домові. Тоді ще й дім не так був розвалений. Навіть шкла були ще в лодно було тоді; ще було літо. вікнах. Печі були цілі. І не хо-

За те часто Сенька тривожили тут і проганяли звідсіля салдати. Одного разу то й зівсім погано йому було. Салдати прийшли ніччю виривати дверці із печей. Сенька не міг вдержатись і кашельнув. Салдати злякалися і втікли, але втікаючи тричі вистрілили з рушниці в хату. Сеньці волосся піднялося на голові з страху, і повітря не хватило для дихання, не то, щоб кричати. Страх перелякався він тоді. Але всеж на другу ніч він знову прийшов туди ночувати.

Так прожив Сенька все літо. На день виходив він на вулицю, йшов на базар і живився тим, що випросе або вкраде. Таким чином придбав собі рваний піджак з під якого зівсім не видно було оставшихся слідів сорочки. Піджак підвазував він шнуром, котрий держав заодно і те, що називалося в його штанами. Голови не прикривав він нічим, бо до його голови і волосся часто була і йому самому потреба і ріжним чужим людям. Лице його і груди, і руки, і ноги, і все відкрите тіло було однакової краски, дуже близької до краски його одіжі, до краски мійських вулиць в дощову погоду.

Часом зустрічав він своїх товаришів із захисту і дражнив їх:

— Арештанти!

Вони йому кидали в слід:

— Босяк!

Але він цим не ображувався, напротів, закладав руки в штани, в дірки на тому місці, де в других людей бувають кишені, і почував себе вільним і, навіть, щасливим хлопцем.

„Вставай, [illegible] проклаттям..." свистав він тоді цю пісню, що навчився її ще в захисті і мандрував далі. Часом доводилося йому голодувати, часом штурханців набирався, але все це скоро він забував, як тільки біль минав і живіт наповнявся. А літом легко було наповнити живіт. Біля цього будинку росли: груша, черешні, морва. Рано, скоро світ Сенька перший виповзав із підвала і назбірував запасів на ввесь день. А потому погані люде зрубали ті дерева на паливо. І тепер, на другий рік не буде вже овочів, — так між иншим подумав Сенька, та й забув цю думку, бо журитись про завтра він не вмів.

Підобгавши сильніше під себе ноги він став колибатись на сторони, щоби рухом придбати собі тепла. Заснути вже не міг. Але холод проймав його до живого. Зіскочивши зі свого леговища він видрапався через двері без східців на двір і затупотів ногами. Був холодній осінній ранок. Шматок бляхи, що колись вкривала кришу, а тепер валялась посеред розвалин, був покритий, неначе ніжною шовковою хустиною — слоєм приморозку. Тягнув легесенький вітрець і котив по землі мідні трубочки, зісохлі листочки. Далеко в місті прогудів гудок. Сенька заложивши руки в пазуху побіг підтанцьовуючи по холодних хідникових плитах в місто на базар.

Як кажен день він біг покормитись.

II.

Місто ще спало. Сонні стояли доми по обом сторонам вулиці з заплющеними очима — вікна з позачиняними віконницями. Тут, то там одчиниться віконниця і колибається на вітру, так нерішуче, ніби вагається, чи впускати в?е день до хати, чи задержати ще в їй сон. Робітники стукають по вулиці деревляними каблуками, ніби молоточками в Великодню Дошку, і, стискаючи під рукою клуночок з харчами, спішать, як тіні в одному напрямку. А там перед їми вже вдруге, немов помочі взиваючи, гуде гудок. З противлежної сторони, з низу, із села тягнеться довгий ряд народу, чоловіків, жінок, всі з клунками, з відрами, з коромислами, неначе каравана тягнуться селяне на базар. Хребет луком вигинається, луком коромесло на йому згинається, тільки висока шапка гордо торчить, або кінця від теплої хустки видніють над тим горбом на тлі блідосинього раннього неба.

Сенька став на розі вулиці і, тупцюючи з ноги на ногу, витягнув закоченілу руку на встрічу повзучим муравлям і залебедів дрібоньким голосом:

— Тьотечко, дайте шматок хлібця! Дядечку, дайте окрайчик!

Але тьтки й дядьки позирали на його, кахикали, сікали носи і йшли далі. А Сенька ховав по черзі другу і легетів поодну руку за пазуху і простясинілими устами до надходячих селян:

— Тьотечко, дайте шматочок хлібця! Тьотечко, дайте ради Христа!

— Бідне хлопя, — каже одна, — ах, ті городські діти, як вони бідують; Господи!

— Еге, недай Бог, що діється, — говоре друга і переймає коромесло на друге плече.

В Сенька блимає надія; отця добра тітка, напевно дасть шматок хліба. Він повертається за нею і просе милим голосом:

— Тіточко, дайте, дайте шматок жлібця!

— Немає, синку; бачиш молоко несем.

— Немає шматочка, цілі паляниці продаем... каже друга.

— Шматочок, маленький шматочок, — проже Сенька, побачивши, що вона несе хліба на продаж.

— Немає, синку, — одвічає тітка спокійно, — хай тобі Бог дасть.

— Щоб тобі дихать недало! — лає її в слід ображенийй Сенька.

— Иш, босяк, лається що щеня! На босяків ми тільки й робити будемо! — лається жінка.

— Стільки їх наплодилося, що не переГодуєш всіх! — каже друга.

Але Сенька їх не чує, а то, може, післав би й камінюку в слід. Він повернув на своє місце на вуглу і протягає вже другу руку до мимойдучого людського ручаю:

— Дядечку, тіточко, дайте хлібця шматочок!

Але всі вони гнуться під тягарем і спішать невпинно наперед, як життя людське. Даремне Сенька витягав руки до тії товпи, вона як доля була глуха, німа, байдужа. Иноді чути було їхні розмови:

— Чимало тепер тих голодранців наплодилось.

— Через їх то всім нам горе таке.

— Їсти то є кому та грабувать, а робить нікому.

Сенька дивився їм злісно в слід і думав:

— Колиб я так був комисаром, я би всіх тих хахлів вистріляв.

Ряди селян стали все рідшати і Сенька порішив піти кудиинде шукати їжі:

— Чорт їх забери! Ніколи в їх не розживешся. Спекулянти сукини! — і поплескав босими ногами по камінних плитах.

Пробігши декільки кварталів він побачив довжезну чергу, що тяглася сорокатим вужом попід стінами домів і пропадала в темній пропасти залізних дверей. Він підбіг до самих дверей і задержався біля їх. Тут одержували пайок, хліб. За кожним відчиненням дверей, звідти доносився запах свіжого хліба, і ласкотав так приємно ніс, піднебіння Сенька. Він тепер почув, що страшенно хоче їсти. Його слух ловив кожен згук, що доносився із середини, він чув, коли хто наближається до дверей і вже витягав руку і дрожачим голосом починав прохати, щоби не пропустити прохожого:

— Дядечку, дайте шматочок хлібця!

Його очі жадібно гляділи в торбинку із якої визирала присмалена темно?жовта шкірка житнього хліба. В Сенька текла слинка. Він, мало не ридаюче прохав:

— Дайте хлібця! Шматочок!

(Конець буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ТАБОРУ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

(Уривок із листу, писаного до д. М. Камінського в Скрентон, Пв.).

Йозефів, дня 4. марта, 1922.

Тепер вам хочу описати події з української війни, від розпаду Австрії дотепер. В ночи перед 1. листопадом 1918 р. були повідомлені всі села і місточка від українських властий, щоби явились зі зброєю в руках, яку по селах мали, щоби розброїти жандармерію і щоби взяти права в свої руки. Так і сталося. Люди, як почули ту вістку так зібралися тої ночи перед 1. листопадом 1918 так що на 1. листопада ціла Східна Галичина була в наших руках. Тілько коло Перемишля і коло Львова Поляки зібрали всі сили, щоби Львів придержати в своїх руках. Вони доконали цього заміру тому, що Поляки були більше свідомі як Українці. Всі Поляки, котрі повертали з фронту, гуртувалися до війска, а наші Українці, котрі повертали з фронту, то кождий казав: я піду до дому хоч на пару день. Деякі знов казали: за що будуся бити? Вже досить того, щом за Австрію 4 роки воював. Так що як прийшлося мобілізацію зробити, то наші мусіли вживати крісів і машинових крісів, щоби людий притягнути до війска так як вола до ярма. А чому?! Тому, що не був свідомий, тому, що його не допустили до того, щоби він провидів і щоби знав, що то є Україна і що він є Українець. Але треба і за рацію признати, що в нас були недостатки. Був брак одягу, амуніції, а також і людий, бо ми мали всього тільки 100-тисячну армію під Львовом. Поляки мали 800 тисяч і ще до того вони мали поміч від Франції в амуніцією, з хлібом і з війском. Перед Великоднем в 1919 році прийшла ще їм на поміч 50-тисячна армія з Франції і тоді ми мусіли відступити. В нас була за мала сила, а друге що небуло амуніції. Тоді відступила наша одна бригада до Чех в числі 10 тисяч людий і тут є аж до тепер, а решта армії відступила на Велику Україну. Зпід границі післали наші до большевиків делеґацію на переговори. Тимчасом наша делеґація з чим поїхала з тим і назад повернула. Не могли ніяк згодитися. Нашій армії не було ніякого виходу, хочби усім згинути аби Галичину очистити від проклятих Ляхів. Тоді ті недобитки з армії зробили ще раз наступ і прогнали Поляків аж за Гнилу Липу під Перемишляни. Через брак амуніції приневолена була відступити до границі, а коло границі злучилася з Петлюрою і зробила наступ на большевиків і прогнала їх аж за Київ. Але і там великої втіхи не було через то, що там нарід був о много темніший як наш. Він дуже неприхильно відносився до нас аж доки нас не пізнали, що ми є і чого ми там прийшли. Тоді вже до нас зачалися прихильнійше відносити але до війска йшли хіба длятого, щоби добре убратися і кишені понабивати. Петлюрівці фасували по тисячі та по півтора тисячі місячно а наші по 40 карбованців. Вони служили за гроші, а ми за ідею. Тимчасом наше міністерство з їх міністерством не могло ніяк погодитися тай повстав раздор між обома правительствами і між мужвою. Між тим денікинці зачали наступати на Київ. Тоді зачав Петлюра шукати в Поляків помочи. Попросив Поляків на Україну а наше правительство побачило, що нема иншого виходу і злучилося з Денікином. Це сталося тільки через те, що з галицької Арм[illegible] лежало більше як 30 тисяч [illegible] шпиталях. Наше правительс[illegible] мусіло шукати якогось способу, щоби тих хорих піддержати. Але і на тім не сталося. Нарід зачав повставати проти Денікина а з другої сторони большевики. Денікінці мусіли виступити з України а наші мусіли злучитися з большевиками і були з ними до весни 1920 року. Аж коли Петлюра з Поляками зачали наступати на Україну а наші виділи, що большевики нам України не будують тілько нищать, тоді перейшли наші до Петлюри а одна бригада лишилася з большевиками до тепер. Ті, що перейшли на сю сторону, т очасть лишилася в армії, а решту Поляки поарештували і декотрі сидять ще і до тепер в польських вязницях. Але ні Полякам ні Петлюрі недали на Україні загрітися. Мусіли відступати до Галичини і большевики стали на границі а Петлюру Поляки інтернували з його війском. Тільки одна бригада, котра складалася з самих Галичан, утекла на Чехи і тут злучилася з тов бриґадов, що утекла у 1919 році. Тут сидимо в таборі і фасуємо по 50 сотиків денно, акурат на дві папіроски. Життє дуже прикре. Кортить до дому, але і дома нема спокою бо Поляки дуже знущаються над нащим народом. Мундуру не фасуєм ніякого, хиба, що хто собі купить. Купують тілько ті, котрі одержують деякий ґрейцаф від знакомих. Я-бим вас радив щобисьтеся також затримали там, щобисьте не їхали до дому. Я думаю, що то муситься перемінити і що то довго не буде тревати.

Здоровлю вас щиренько.

Іван Семенчук.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНЦІВ ІЗ ЗБАРАЖСЬКОГО ПОВІТА У ДАЛЕКІЙ АМЕРИЦІ.

До Вас, Дорогі Родимці, звертаємось з великою просьбою. Поможіть нам „чудотворним доляром" у важних справах: 1) Хочемо вибудувати величавий повітовий український дім, в якому концентрувало би ся усе народнє життє повіту, збори, театральні представлення, бурса, школа, захист для сиріт, канцелярії для товариств. Мріємо про величаву будівлю, в якій би ціле народнє життє повіта збігалось. Отсе творимо фонд будови українського дому в Збаражи. Чим скорше й обильнійше причиняться до утворення сего фонду Українці вріднім краю і на чужині, тим скорше і величавійший український дім стане в Збаражи на користь цілого повіта.

Вже тепер хочемо отворити захист для воєнних сиріт з цілого повіта, бо справа не терпить проволоки. Сиріт по війні є дуже богато. Вони страшно бідують, марно гинуть, або попадають у ворожі руки і виховуються на яничарів свого народу.

Родимці! Голос нещасних, безприютних сиріт нехай зворушить Ваші золоті серця! Подайте їм обильну поміч! Нехай вони не гинуть, не марнуються, а противно, нехай ростуть і виховуються в народній інституції на добрих, вірних і корисних членів свого народу! Всюди, деб Ви не були, Українці збаражського повіту, засновуйте комітети і збирайте датки і шліть до Збаража в Галичині до виділів обох підписаних товариств.

Збараж, дня 29. січня, 1922.

ПРОСВІТНО-КУЛЬТУРНЕ ТОВ-О УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ В ЗБАРАЖИ:
Др. Андрій Гаврилюк, голова;
Павло Гевко, писар.

ФІЛІЯ УКР. КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ОХОРОНИ ДІТИЙ І ОПІКИ НАД МОЛОДІЖЮ В ЗБАРАЖИ:
о. Алексій Заячківський, голова;
о. Йосиф Кодельський, секретар.

Чайка Дністрова.

МУЖЕСЬКА СЛАВА.

ПРИТЧА.

Давно колись, перед віками
Царив в Юдеї над Жидами
Цар Соломон — а притча бає,
Що знав він птахів всіх звичаї,
І вмів їх мову розуміти,
І вповні ними володіти.
Ось раз якось в погідну днину
Грів цар на сонці свою спину.
І на Сіонську церков пишну
Глядів з вікна палати втішно.
Коли почув—дві пташки сірі,
Два горобці на дах злетіли.
То це, то те, слова по слову
Завели дружную розмову.
Один казав: „Наш цар здуфалий,
Що його й храм цей звеличали,
Та ось я тільки хай захочу,
Вмить всю будівлю розтолочу,
Лиш стукну ніжкою по стінах,
Й сліду не найдеш у руїнах".
Товариш з подивом глибоким
Головкою крутив на боки,
І слухав грізного атлета
Пошани повен і трепета.
Та ось цар свиснув на Самсона
Й призвав його до свого трона.
Прилетів миттю сірокрилий,
А Соломон гукнув що сили:
„Як смієш ти, марна дрібото,
Брехливо так молоти ротом?
Невже й така нужденна муха
Вдавати хоче з себе зуха?"
А горобець вклонився низько,
І підлетівши к' царю близько,
До уха шепче йому стиха:
„Цей птах онтам—це горобчиха,
Моя це жіночка кохана—
Щоб шанувала свого пана;
Я грізним так роблюсь для неї,
Тиж знаєш, царю, сам про теє,
Ми мущини чогоб не втяли,
Щоби жінки нас поважали,
Боялися і в нас цінили
Наш вищий розум, храбрість сили".
Всміхнувся цар, став вуса мняти
І каже: „Правда твоя, брате!
Тепер лети, а то там люба
Натре тобі за мене чуба".
Скінчив цар, вікна запирає,
А горобець на дах вертає,
І гордо жінці став казати:
„Просив мене монарх з палати,
Благав горячо на колінах,
Щоб легко я ступав по стінах,
Не руйнував святині цеї,
Що славою землі Юдеї.
І я прирік царю ласкаво,
Щадить будівлю величаву".
Ось вам і притча—корм для духа,
Імівй уши слухати, хай слуха!

ДОПИСІ

НОРТГЕМПТОН, ПА.

Вічеві резолюції.

Зваживши, що інші народи в Европі по світовій війні уже давно дістали волю та свободу і жиють та розвиваються своїм власним життем і тішаться добробутом;

Зваживши дальше, що при заключенню мирового договору в Версалі поминено нарід український, замешкуючий в подавляючій більшости Східну Галичину, а який то нарід від соток літ є власником сего краю, а віддано його на поталу заборчої та імперіялістичної Польщі, яка місто культури ширить грабіж, насильство, терор та деморалізацію, замкнувши усі школи українські, запроторивши понад двіста тисяч українського народу в тюрми, спаливши церкви, завісивши усі українські часописи, ограблюючи Українців з їх майна та добробуту, позбавивши Українців усіх людських прав;

Ми Українці міста Нортгемптон, Па., зібрані на всенароднім вічу, дня 7-го марта 1922 в числі понад 200 ухвалили слідуючі резолюції:

1) Взивається американське правительство, як одного з суверенів Східної Галичини, аби сейчас постаралось усунути польських окупантів з української Східної Галичини та визнало теперішнє правне, вибране з волі народа українське правительство з президентом д-ром Петрушевичем на чолі з провізоричним під пору своїм осідком у Відни.

2) Взивається американське правительство, аби як найскорше постаралось визначити границі між Польщею а Східно-Галицькою Републикою а тим самим забезпечити европейський спокій.

3) Заявляємо торжественно, що ми не опустимо рук так довго і що понесемо усі жертви, а навіть жертву крови, як довго не буде наш край звільнений з ляцьких наїзників.

4) Одобрюємо патріотичну та щиру працю „Ліґи Американських Ситизенів українського роду та бувших жовнірів американської армії", около визволення нашого краю з ляцьких пут, та взиваємо увесь український загал в Злучених Державах ту Лігу в її змаганнях щиро поперти.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКІ ПОЛОНЕНІ В РУМУНІЇ.

В Румунії проживає зараз богато українських стрільців і старшин, яких румунська влада по переході через Дністер 1920 р. інтернувала в таборах для полонених в Брашо і Фоґароша.

Перед місяцем румунська влада перевезла їх усіх до табору в Радіо-Маре і там находиться їх около 1500 стрільців і 50 старшин. Зі сторони Українців комендантом є полковник Порохівський. Всі вони радо повернулиби до вітчини, але вони в більшій частині є родом із земель, занятих Польщею як Галичина, Волинь, Холмщина.

В таборі отворено в зимі школу для неграмотних, зорганізовано також культурно-освітну секцію і аматорський кружок, який на свята дав два представлення.

Старшини дістають по 300 леїв місячно, стрільці ходять на роботу і заробляють денно около 15 леїв.

Зима по таборах далася сильно всім узнаки, бо всі мусіли жити в деревляних бараках. Не було чим і не можна було їх палити, через що всі надзвичайно терпіли. В сему році поліпшалися обставини о стілько, що помістили їх у мурованій казармі. Старання у румунських властий о поліпшення життєвих умовин остали без успіху; влада не допускає навіть місії Червоного Хреста, яка досі більше чим півтора року наших полонених не відвідала. Цею дорогою звертаються проте всі полонені до Центральної Управи Червоного Хреста в Женеві вглянути в ті невідрадні обставини.

Недавно почато до Радіо-Маре стягати також Вранґлівців, яких находиться тепер около 2000 під командою ґенерала Чернова. Між ними є також певна скількість Донців та Кубанців. Був в Радіо-Маре вранґлівський ґенерал Редкин враз з румунськими ґенералами і закликав полонених Українців вписуватися до армії Вранґеля, а всім тим, що вписались, роздано нові мундури. Більшість Українців відмовилась і воліли зрезиґнувати з тих благодатей, які несуть єдино-неділимці. Взаємини між Українцями а вранґлівцями є дуже напружені. Приходить до частих драчок, які потягають навіть жертви в людях, н. пр. недавно золотопогонники співали „Боже царя храні", а переходячі Українці не хотіли зняти шапок, з чого зчинилась бійка, в якій згинуло двох Москалів, вісьмох тяжко ранено, а з Українців трох тяжко ранено, а хорунжий Шевченко стратив око.

До табору приходить два українські часописи: „Вперед" зі Львова і „Українське Слово" з Берліна.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ